

Δ'

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΙΣ ΛΕΣΒΟΝ
(ΑΠΟ 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ - 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1963)

ΥΠΟ ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΡΑΚΑΣΗ

Κατὰ τὴν ἀποστολὴν μου ταύτην εἰς Λέσβον εἰργάσθη ἐἰς τὰ χωρία : Ἁγιάσος, Πλωμάρι, Πλαγιά, Μεγάλο χωριό, Συκαμινέα καὶ Σκάλα Συκαμινέας, Στύψη, Πέτρα, Μόλυβος, Καλλονή, Ἀρίσβη καὶ Ἁγία Παρασκευή. Ἐγένοντο ἐν συνόλῳ 317 ἠχογραφήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 292 περιλαμβάνουν χορούς καὶ τραγούδια, κατεχωρίσθησαν δὲ εἰς τὸ βιβλίον μουσικῆς ὕλης ἀπὸ ἀριθμ. 7910-8192 (α'-ι').

Τὰ ἠχογραφεθέντα ἕξματα ἀνήκουν εἰς τὰς κάτωθι κατηγορίας : τραγούδια γαμήλια, ἐρωτικά, ἀποκριάτικα, λατρευτικά, κάλαντα, τῆς κούνιας, τοῦ κλήδονα, νανουρίσματα καὶ ταχαρίσματα, μοιρολόγια, δίστιχα, σατυρικά καὶ ἄσεμνα. Περιλαμβάνονται ἔτι καὶ παραλογές τινες καὶ ὀλίγα κλέφτικα τραγούδια ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος.

Ἐκτὸς τῶν προαναφερθεισῶν ἠχογραφήσεων, ἕτεροι 6 κατεχωρίσθησαν εἰς τὸ βιβλίον ξένης ἠχογραφεμένης μουσικῆς ὕλης (ἀρ. 144 - 149) καὶ 9 εἰς τὸ βιβλίον ἠχογραφεμένης Λαογραφικῆς Ὑλης, ὑπ' ἀρ. 245-264. Τὰ κείμενα ὄλων τῶν ὡς ἄνω ἠχογραφήσεων κατεγράφησαν εἰς σελ. 288 (σχ. 8ον μέγα), χειρ. Λ.Α. 2765.

Πλὴν τῆς ἠχογραφίσεως τῆς μουσικῆς ὕλης ταύτης περισυνέλεξα ἐπιπροσθέτως καὶ ἄλλην λαογραφικὴν ὕλην, ἣτις κατεγράφη εἰς σελ. 154, σχετικὴν μὲ διάφορα ἔθιμα καὶ περιστάσεις τοῦ βίου τοῦ λαοῦ, καθ' ὅς ἄγονται ἕξματα καὶ ἐκτελοῦνται λαϊκοὶ χοροὶ, ὡς κατὰ τὸν γάμον καὶ ἄλλας λαϊκὰς ἐκδηλώσεις. Κατέγραψα ἔτι δημῳδαίς παραδόσεις καὶ ἔθιμα τοῦ κλήδονα, τὰ κάλαντα Πρωτοχρονιάς, τῶν Φώτων καὶ τοῦ Λαζάρου, ἔθιμα τῆς Πρωτομαγιάς, τῆς Πανηγύρεως τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ἡ ὁποία γίνεται μὲ μεγάλην ἐπισημότητα καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκτελοῦνται ἵπποδρομίαι καὶ ἄλλοι ἀθλητικοὶ ἀγῶνες, τέλος πληροφορίας διὰ τὴν ἀλειάν κ.ἄ.¹

¹ Ὁ κ. Βρασιδάς Λαγουμίδης εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ παραχωρήσῃ διὰ τὸ Λ.Α. ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς του συλλογῆς τὰ κείμενα διαφόρων τραγουδιῶν, ὡς νυφιάτικα, νανουρίσματα μοιρολόγια, τραγούδια τῆς θάλασσης καὶ παροιμίας, δι' ὃ καὶ τὸν εὐχαριστῶ ἰδιαιτέρως. Εὐχαριστῶ ὡσαύτως διὰ τὴν συμπαράστασίν των, τὸν κ. Ἀποστόλου, Δήμαρχον Μυτιλήνης, καὶ τοὺς φίλους τῆς λαογραφίας κ. Στρατὴν Παρασκευαΐδην, ἀρχαιολόγον, Ἀθαν. Παρασκευαΐδην, δικηγόρον, Παῦλον Ἀσημάκιν, Δ/τὴν Δημαρχίας Μυτιλήνης, Καν Ἑλλην Μολίνου, κ. Παν. Μπράτσαν, Πρόεδρον Ἀναγνωστηρίου «Ἡ Ἀφύπνις» εἰς Ἁγιάσος, Δρ. Κράλλην καὶ κ. Εὐαγγελινὸν ἐξ Ἁγίας Παρασκευῆς, ὡς καὶ πάντας τοὺς λοιπούς, οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐπιτυχῆ ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου μου τούτου.

Ἡ ὅλη συλλογή συμπληροῦται ἔτι καὶ διὰ σχετικῶν φωτογραφιῶν.

Περὶ τῆς δημῶδους μουσικῆς τῆς νήσου Λέσβου αἱ γνώσεις ἡμῶν εἶναι πολὺ περιορισμένα, διότι ἐκτὸς μερικῶν Λεσβιακῶν ἰσμάτων, τῶν ὁποίων ἡ μουσικὴ ἔχει δημοσιευθῆ εἰς τὸ μουσικὸν περιοδ. «Φόρμιγξ» εἰς τὴν βυζαντινὴν παρασημαντικὴν καὶ 20 τραγουδιῶν εἰς τὸ «Λεσβιακὸν Μηνολόγιον» ὑπὸ Παν. Νικήτα¹, δὲν κατέχουμεν, ὅσον γνωρίζω, ἄλλας πληροφορίας.

Ἐκ τῆς γειτνιασεως τῆς Λέσβου μὲ τὴν ἔναντι Μικρασιατικὴν ἀκτὴν καὶ τῆς στενῆς ἐπαφῆς πρὸ τοῦ 1922 τῶν κατοίκων τῆς νήσου μὲ τὸν ἐκεῖ ἑλληνικὸν καὶ τουρκικὸν πληθυσμὸν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐγκαταστάσεως ἐνταῦθα προσφύγων ἔξ αὐτῆς, παρατηρεῖται ἐμφανῆς ἐπί-

Εἰκ. 1. Τὸ ὄργανον οὔτι.

δρασις τῆς ἀνατολικῆς μουσικῆς πρὸ παντὸς εἰς τοὺς χοροὺς. Οὕτω ἐκτὸς τῶν συρτῶν χορῶν, Πολίτικου καὶ Μυτιληναίου, ὡς καὶ τοῦ χασάπικου, χορεύονται εἰς τὴν νήσον ὁ ζεϊμπέκικος, οἱ καρσιλαμάδες, ὁ χορὸς τοῦ μαχαιριοῦ ἢ Κιόρογλου, τοῦ ὁποίου ἡ μελωδία εἶναι σχεδὸν ἡ ἴδια μὲ τὴν τοῦ χοροῦ τοῦ μαχαιριοῦ εἰς Κύπρον εἰς πεντάσημον ρυθμὸν 5/8, ἐπίσης ὁ χορὸς «μπεκί», ποὺ εἶναι ζεϊμπέκικος εἰς ρυθμὸν ταχύτερον. Συνηθίζονται ἔτι οἱ ἀμανέδες, τὰ πεστρέφια καὶ τὰ σαρκιά.

Μουσικὰ λαϊκὰ ὄργανα ἐν χρήσει σήμερον εἰς τὴν Λέσβον εἶναι τὸ βιολί, τὸ σαντούρι, τὸ οὔτι (εἰκ. 1) καὶ τὸ τουμπελέκι (εἰκ. 2).

Ὁ ζουρνὰς μὲ συνοδείαν μεγάλων νταουλιῶν, ποὺ ὑπῆρχε παλαιότερον λίαν διαδεδομένος, ἔχει τελείως ἔξαφανισθῆ. Δημοσιεύομεν τὴν φωτογραφίαν (βλ. εἰκ. 3) ἑνὸς γνωστοῦ ζουρνατζῆ ἀπὸ τὴν Ἀγιά-

Εἰκ. 2. Τὸ τουμπελέκι.

¹ Μυτιλήνη 1953. (Ἐκδοσις Δελτίου τῆς Ἑταιρείας Λεσβιακῶν Μελετῶν, ἀρ. 1).

σον, ὁ ὁποῖος ἀπεβίωσεν κατὰ τὸ 1933, χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ ἀντικαταστάτης του.

Ἐκτὸς τῆν ἠχογραφεηθεῖσαν ὕλην ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν τὰ ἀποκριάτικα τραγούδια καὶ τὰ κάλαντα.

Τὴν Καθαρὰν Δευτέραν εἰς τὰ χωρία Ἁγιάσος καὶ Ἁγία Παρασκευή, εἰδικῶς μετημφιεσμένοι, γυναῖκες καὶ ἄνδρες, περιφέρονται εἰς τὰς ὁδοὺς ἄδοντες ἄσεμνα σκωπτικὰ τραγούδια καὶ δίστιχα. Κατὰ τὸ ἑσπέρας συνεχίζουσι τὰς διασκεδάσεις εἰς τὰς οἰκίας φίλων ἢ συγγενῶν καὶ δίχως «τίς μουτσούνης», δηλ. τὰ προσωπεῖα.

Εἰκ. 3. Λαϊκὸς μουσικὸς παίζων ζουρνά.

Τὸ παρατιθέμενον κατωτέρω ἀποκριάτικο τραγούδι: «*Πῶς τὸ τρίβουσι τὸ πιπέρι*» εἶναι παρωδία τοῦ γνωστοῦ πανελληνίου ἄσματος μετὰ τὸν ἴδιον τίτλον. Τοῦτο ἠχογραφήθη εἰς τὴν Ἁγιάσον. Ἐκτελεῖται ἀπὸ ἓνα κορυφαῖον τραγουδιστήν, ὅστις στέκεται εἰς τὴν μέσην ἑνὸς κύκλου καὶ τραγουδεῖ τὸν πρῶτον στίχον, τὸν ὁποῖον ἐπαναλαμβάνουσι ἐν χορῷ οἱ ἄλλοι τραγουδισταί, ἐνῶ συγχρόνως βηματίζουν ρυθμικὰ καὶ ἐκτελοῦν τὰς σχετικὰς κινήσεις. Ὁ σκοπὸς εἶναι εἰς τὸν τρόπον τοῦ Ρὲ (ρὲ=μί), ὅστις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν Α' ἦχον τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ εἰς τὸν ρυθμὸν τῶν 2/2 εἰς δύο κινήσεις.

♩ ~ 70-79

ΕΝΑΣ

Πῶς, μου. ρέ, πῶς ——— τού τρίβ-γουν τού — πι.

ΟΜΑΣ

πέρ', πῶς, μου. ρέ, πῶς τού τρίβ-γουν τού πι.

ΕΝΑΣ

πέρ' πῶς τού τρίβ-γουν τού — πι — πέρ' — γ-οί δια-

ΟΜΑΣ

βόλ' γ-οί κα. λου. γέρ', πῶς τού τρί-βγουν

τού — πι — πέρ' — γ-οί δια. βόλ' γ-οί κα. λου. γέρ'

3 Κουκ. κί, μω. ρέ, κουκ - - κί ——— πι - πέ - ρι

ν. ἔ - σπει - ρα κουκ - κί πι. πέ - ρι —

ν. ἔ - σπει - ρα στοῦ — φούρνου μας τὴν τρούλ - λη.

Πῶς, μουρέ, πῶς τὸν τρίβγουν τὸν πιτέρ', (δις)
 πῶς τὸν τρίβγουν τοῦ πιτέρ'
 γ'-οί διαβόλ' γ-οί καλονγέρ'.

Τρί-, μωρέ, τρίβ'σι τον, ξιτρίβ'σι τον, (δις)
 τρίβ'σι τον, ξιτρίβ'σι τον, ψουλουνκουπανίγ'σι τον.

Κουκκί, μωρέ, κουκκί πιτέριν ἔσπειρα, (δις)
 κουκκί πιτέριν ἔσπειρα
 στοῦ φούρνου μας τὴν τρούλλη¹. . . .

¹ Λ.Α. ἀρ. 2765, σ. 50, ἀρ. Ε.Μ.Σ. 7974, ταιν. 557Α1. τραγ. : Χαρίλ. Κορομηλά; (56)
 καὶ ὁμὰς ἀνδρῶν.

Τὸ τραγούδι τῆς Τράτας τραγουδιέται τὰς ἀπόκρεως. Τοῦτο ἠχογραφήθη εἰς τὸ χωρίον Μανταμάδος. Κατὰ πληροφορίας τοῦ τραγουδιστοῦ Στρατῆ Χηροπαίδα ἐτῶν 66, «τὴν Καθαρὴν Δευτέρα κάνανε ἓνα ρόμβο, κάτι σὰν σχέδιο (σχῆμα) τράτας. Βάζανε τριγύρω ἄδειους σάκκους καὶ μπαίνανε μέσα οἱ μασκαράδες μὲ φορεσιὲς ψαράδων (τραταροί), δηλαδὴ μὲ βρακιά ἄσπρα καὶ πουνκάμισα ἄσπρα. Κρατούσανε καὶ κάτι ξύλα σὰν κουπιὰ. Στὴ μέση τῆς «Τράτας» ὑπῆρχε ἓνα καρούλι μὲ σχοινί. Μασκαρεμένοι ἔτσι περιδιάβαζαν τὶς γειτονιὲς μιμούμενοι τὸ ψάρεμα τῆς τράτας, τραγουδώντας πειρακτικὰ καὶ ἄσεμνα δίστιχα.

Κατὰ τοὺς γάμους τραγουδοῦν διάφορα ἐπαινετικὰ δίστιχα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐξυμνοῦν τὴν νύμφην, τὸν γαμβρὸν καὶ τοὺς συμπεθέρους. Εἰς κάθε δίστιχον ἀκολουθεῖ πάντοτε γύρισμα, τὸ ὁποῖον λέγεται εἰς τὴν Ἁγιάσον «μαραμπάς». Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν σήμερον τραγουδιῶν τοῦ γάμου, καθὼς καὶ τῆς κούνιας, προσαρμόζονται συνήθως μελωδίαὶ λαϊκῶν ἑσμάτων, ποὺ προέρχονται ἀπὸ ἀστικά κέντρα. Ἐτσι ἠχογράφησα νυφικά τραγούδια εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ γνωστοῦ λαϊκοῦ τραγουδιοῦ τῶν Ἀθηνῶν «τὸ γιλεκάκι ποὺ φορεῖς» καὶ τραγούδια τῆς κούνιας μὲ τὸν σκοπὸν τοῦ τραγουδιοῦ «τῆς Σαμιώτισσας».

Παλαιότερον τὰ γαμήλια τραγούδια ἐτραγουδοῦντο μὲ ἰδιαίτερον μελωδίαν.

Τὸ κατωτέρω τραγούδι ποὺ δημοσιεύομεν μὲ τὸν τίτλον «Στοὺν κ'νά» εἶναι συνδεδεμένον μὲ ἓν παλαιὸν γαμήλιον ἔθιμον.

Ὁ τραγουδιστὴς κ. Π. Βουνάτσος ἀπὸ τὸ Πλωμάρι μᾶς πληροφορεῖ: «Στὸ χωριὸ μας τὰ παλιὰ τὰ χρόνια, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ γάμος, καλοῦσαν τὴν παραμονῆ τὶς κοπέλλες τοῦ χωριοῦ νὰ πᾶνε νὰ τραγουδήσουν τὴ νύφη.

Ἐξω ἀπὸ τὸ σπῆτι τῆς νύφης περιέμενε μιὰ κοπέλλα διακριτικὰ στολισμένη καὶ ὅσες περνοῦσαν τοὺς ἔβαφε τὰ νύχια μὲ μιὰ καφεὲ σκόνη, ποὺ λέγεται «Κνάς». Ἀνέβαιναν οἱ κοπέλλες ἀπάνω μὲ βαμμένα νύχια, ποὺ ἦταν τὸ διακριτικὸ σημεῖο τοῦ καλέσματος, καί, ἀφοῦ ἐμαζεύοντο ὅλες, ἔβαζαν τὴ νύφη στὸ μέσον τοῦ δωματίου πάνω σὲ μιὰ στολισμένη καρέκλα κ' ἓνα γύρω οἱ κοπέλλες ἄρχιζαν νὰ τῆς τραγουδοῦν τὰ παινέματά της, τὰ προικιά της, τὴν καλὴ ἀνατροφή ποὺ τῆς δῶκαν οἱ γονεῖς της καὶ πολλὰ ἄλλα τραγούδια ἐπαινετικά, σχετικὰ μὲ τὴν νύφη».

Τὸ τραγούδι: «Στοὺν κ'νά» ἀνήκει εἰς τὸν τρόπον καὶ τὴν τονικὴν τοῦ Ρὲ (Α' ἦχος τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς) καὶ εἰς ρυθμὸν ἐπτάσημον (7/8) εἰς τρεῖς κινήσεις.

♩ 200 · 208

0 . μορ . φῶ — μου πορ . . το - κά - λι, φύλλα πρά . σι .

να σα δα μ'α - γα π'ος, ντα - γιά - ντα
 τραύ.α δά.σα - να, σα δα μ'α - γα. πας, ντα -
 γιά - ντα τραύ.α δά.σα - να. "Ο - μορ -
 φύ - μου πορ - το - κάλ - λι φύλ.λα πρά.σι - να.

ᾠ! ὄμορφό μου πορτοκάλι
 φύλλα πράσινα
 σὰ θὰ μ' ἀγαπᾷς, νταγιάντα (=κράτα, ὑπόφερνε)
 τραύα βάσανα. (δὶς)

ᾠμορφό μου πορτοκάλι
 φύλλα πράσινα.

Νύφη μου, ἀγγελόπλαστη,
 ποιὰ μέρα ἐγενήθης
 καὶ πῆρες τέτοια λεβεντιά,
 εὐχάριστα νὰ ζήσης.

ᾠχ! Σκέπτομαι, συλλογίζομαι
 τραγούδι ν' ἀρχινήσω,
 νύφη, κουμπάρο καὶ γαμπρὸ
 νὰ τοὺς εὐχαριστήσω.

ᾠμορφό μου πορτοκάλι
 φύλλα πράσινα
 σὰν θὰ μ' ἀγαπᾷς νταγιάντα,
 τραύα βάσανα¹.

Τὸ ἔθιμον τοῦ Κλήδονα ἀπαντᾷ εἰς ὅλην τὴν νῆσον, τελούμενον συμφώνως πρὸς τὴν παραδεδομένην συνήθειαν. Κατὰ τὰς σχετικὰς πληροφορίας ἡμῶν ἀπὸ τὸ χωρίον Κλειῶ πρέπει νὰ εἶναι «τὸ το'κάλ' ἀμεταχείριστο καὶ νὰ εἶναι σκεπασμένο μὲ κόκκινη φοινίκα (=ματσούκα, μαντήλι). Βάζουν τσεσμέ (ἀλυγαριά) πάνου ἀπὸ

¹ Λ.Α. ἀρ. 2765, σ. 91, Ε.Μ.Σ. 8018, ταιν. 563 Α¹.

τὸ παννί. Ἄφου ρίξουνε μέσα στὸ τσ'κάλ' τὰ διάφορα ἀντικείμενα (σκουλαρίκια, δακτυλίδια, τοιμπιδάκια κλπ.) κλείνουνε τὸ τσ'κάλ' μὲ μιὰ ἀλυσίδα καὶ τὴν κλειδώνουνε μὲ μιὰ κλειδαριά ἀποσπεροῦ, ὅταν πρωτοβραδυάση. Τὴν αὔριγο ἀνοίγουνε τὴν κλειδαριά καὶ λένε τὰ τραγουδέλια βγάζοντας ἕνα-ἕνα δίχως νὰ βλέπουν τ' ἀντικείμενα. Ὅταν τελειώσουν, ἡ κάθε κοπελιά παίρνει στὸ στόμα της νερὸ ἀπ' τὸ τσ'κάλ' καὶ πηγαίνει στοὺ τρίστρατου κι ὅποιον δῆ, ἀπὸ τὸ γράμμα ποὺ ἀρχίζει τὸ ὄνομά του, θὰ πάρη κι αὐτὴ ἄντρα. Τὸ νερὸ ποὺ ἔχουν στὸ στόμα τους τοὺ φρομαῖζουν στὸν διαβάτη».

Τὰ δίστιχα ποὺ τραγουδοῦνται ἀλληλοδιαδόχως εἶναι ἕνα ἐπαινετικὸ καὶ ἕνα σατυρικό. Ἄλλοτε ἤδοντο καὶ δίστιχα ἄσεμνα.

Εἰς τὰ χωρία τῆς Λέσβου ἀπαντᾷ μεγάλη ποικιλία καλάντων. Οὔτω, πλὴν τῶν πανελληνίως γνωστῶν, εἶναι ἐν χρήσει καὶ τοπικά. Ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ κάλαντα τῶν Φώτων. Εἰς τὸ χωρίον Μανταμάδος οἱ νέοι περιέρχονται τὰ σπίτια, ὁ δὲ ἀρχηγὸς τῆς ομάδος τῶν καλαντιστῶν κρατεῖ ἕνα κούτσουρο «τὴν κουσκούδα», ἕνα ραβδί ποὺ τὸ κεφάλι του εἶναι χονδρότερον καὶ κτυπᾷ ρυθμικῶς τὴν θύραν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔσματος.

Ἡ παρατιθεμένη κατωτέρω μουσικὴ τῶν καλάντων τῶν Φώτων ἀνήκει εἰς τὸν τρόπον τοῦ Ρε καὶ τον. Μι² = Ρε². Ὁ ρυθμὸς εἶναι δίσσημος εἰς δύο κινήσεις. Ἡ κατάληξις τῆς μελωδίας παρουσιάζει πρωτοτυπίαν, διότι καταλήγει εἰς μίαν τετάρτην ἄνωθεν τῆς τονικῆς (Σὸλ) ἀντὶ (Ρε²), ὅπως εἶναι συνήθως ὁ κανὼν.

♩ 69 - 72

Κα. λὴν ἐ - σπέ - - - ραν - , ἄρ - - χον - -
 ΤΕΣ - , κι ἄν - - - εἶ - ναι ὁ - ρι - - -
 σμός - - - σας, Χριστοῦ τὴν θεί - - - αν θά - - - πτι - - -
 σιν - - - νὰ - - - πῶ σ' ἄρ - - - χον - - - τι - - -
 κό - - - σας. 2. Αὐ - ρι - - - ον εἶ - - - ναι - - -
 τον'

*Καλὴν ἐσπέραν, ἄρχοντες, κὶ ἂν εἶναι ὄρισμός σας,
Χριστοῦ τὴν θείαν βάρυτιον νὰ μπῶ σὶ ἄρχοντικό σας.
Ἀῦριο εἶναι τῶν Φωτῶν, π' ἀγιάζ' ὁ κόσμος ὅλος
καὶ οἱ παπᾶδες περπατοῦν καὶ τὸ σταυρὸ σὶ χέρι
καὶ μέσ' σὰ σπῖτια μπαίνουνε καὶ λέν' τὸν Ἰορδάνη¹.*

Ἡ ἑτέρα παραλλαγή ἐτραγουδεῖτο παλαιότερον, σήμερον δὲ αὕτη ἔχει ἐγκαταλειφθῆ συντηρουμένη μόνον ὑπὸ τῶν γερωντοτέρων. Ἀνήκει δὲ εἰς τὸν τρόπον καὶ τον. τοῦ Ρὲ καὶ εἰς τετράσημον ρυθμὸν (4/8) εἰς δύο κινήσεις.

♩ ~ 98 - 108

1 Σή- με-ρα τὰ Φῶ- τα κοί-α. φω- τι- σμοί
κί χα- ρές μι. γά- λης κ'οἱ γι-ά για σμοί 2 Νὰ καὶ γ-ή Κυ.
ρά- μας ἡ Πα- να. για, κά. τω στὸν Ἰ. ορ. δά- νη στὸν
πο- τα- μό. 3 Κά- τω στὸν Ἰ. ορ. δά- νη τὸν
πο- τα- μό πού θα- στᾶ στοῦ χέ- ρι τὸν ἁ. για. σμό.

Ton.

Σήμερα τὰ Φῶτα κὶ ἀφωτισμοὶ
κὶ χαρὲς μεγάλες καὶ γι-ἀγισμοί.
Νὰ καὶ γ-ή Κυρά μας ἡ Παναγία
κάτω στὸν Ἰορδάνη τὸν ποταμὸ, (δὶς)
ποὺν βασιτᾶ σὶ χέρι τὸν ἀγισμὸ,
ποὺν βασιτᾶ σὶ χέρι βιργὶ κωρὶ
κὶ τοὺν ἅγιο Γιάννη παρακαλεῖ:
"Ἄγιο Γιάννη, ἀφέντη κὶ Προδρόμε".

¹ Λ.Α. ἀρ. 2765, σ. 95, Ε.Μ.Σ. 8021, ταιν. 563 Α4, τραγ.: "Ὀμιλος νέων.

² Λ.Α. ἀρ. 2765, σ. 98, Ε.Μ.Σ. 8025, ταιν. 563 Α8, τραγ.: Στρατῆς Χηρολαίδης.

Εἰς τὸ χωρίον Μανταμάδος ἠχογράφησα, ἐπίσης ἀπὸ τὸν ὄμιλον νέων, τρεῖς παραλλαγὰς καλάντων τῶν Βαΐων, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν ἰδιοτυπίαν εἰς τε τὸ κείμενον καὶ τὴν μελωδίαν τῶν.

Ἐκ τοῦ ναυτικοῦ βίου παρατίθεται κατωτέρω ἡ μουσικὴ σχετικοῦ ἕσματος ἐκ Πλωμαρίου. Ἦχογραφήθη ἀπὸ τὸν κ. Βρασίδαν Λαγουμίδη, ἔτων 75. Ὡς οὗτος μὲ ἐπληροφόρησεν ὑπῆρχε παλαιότερον ἢ συνήθεια, πρὶν ξεκινήσῃ ἕνα καράβι, νὰ λύνη τὸ παλαμάρι κόρη παρθένος διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ ταξίδι καλῶς.

Ὁ τρόπος καὶ ὁ τόνος εἶναι τοῦ Ρε (Μι²—Ρε²). Ὁ ρυθμὸς εἶναι ἐλεύθερος καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχει καθορισθῆ ἀκριβῶς.

Ἡ ρυθμικὴ ἔνδειξις εἶναι κατὰ συνθήκην σχετικὴ.

Ἄ - ψε, κό - ρη, τὸ - φα. νά - ρι
 κί - κα - τέ - δα σιὸ - για - λό -
 κί - κα - τέ - δα σιὸ - για - λό.
 Βρέ 'δῶ που - λιὰ - δέ - ζά - ρου - νε -
 κα - ρά - δια - βολ - τα - τζά - ρου - νε.

Ἄψε, κόρη, τὸν φανάρι
 κατέβα σιὸ γιαλό. (δις)
 Βρέ δῶ πουλιὰ δὲ ζάροννε
 καράβια βολταζάροννε. (δις)
 Ἐδῶ πουλιὰ δὲν ζάροννε
 Νὰ μοῦ λύσης παλαμάρι. (δις)
 Πῆρ' ἀγέρας νὰ διαβῶ.
 Μιὰ σακουλέβα Ψαριανή,
 βρέ, ὀρτσάρει γιὰ τὴν Καλλονή.
 Μιὰ σακουλέβα Ψαριανή¹.

¹ Λ.Α. ἀρ. 2765, σ. 66, Ε.Μ.Σ. 7989, ταιν. 559 Α9, τραγ. : Βρασίδης Λαγουμίδης (75).

R É S U M É

**Mission musicale dans l'île de Lesbos (Mytilène)
du 11 août au 10 septembre 1963**

par St. Caracassis

Durant sa mission l'auteur a travaillé dans les villages suivants : Aghiássos, Plomári, Plaghia, Meghalo-Horio, Sykaminéa et Skala-Sykaminéas, Stypsi, Pétra, Molyvos, Kalloni, Arisvi et Aghia Paraskévi. Il a obtenu 317 enregistrements, dont 292 de chansons et danses populaires. Les autres enregistrements sont consacrés à divers sujets folkloriques.

Ces enregistrements, dont le texte a été noté en 288 pages (manuscrit no 2765), comprennent les catégories de chansons populaires que le peuple grec chante d'habitude dans les diverses circonstances de sa vie sociale et religieuse. L'auteur a noté en outre en 154 pages diverses moeurs, coutumes et légendes, concernant la vie spirituelle et sociale du peuple lesbien. Parmi les enregistrements, les chansons du carnaval et les kalanda (chansons de quête) présentent un intérêt particulier. La mélodie (p. 354) que nous publions, est une parodie d'une chanson très connue que l'on chante pendant le Carnaval. Le soliste reste au milieu d'un cercle de chanteurs, qui répètent chaque vers chanté par lui en marchant et en faisant des gestes comiques. Le mode est de Ré (ré=mi) qui correspond au premier mode de la musique ecclésiastique byzantine. Le rythme est de 2/2 en deux mouvements.

La chanson de la p. 356 est liée à une ancienne coutume nuptiale. La veille du mariage on invitait les jeunes filles du village à la maison de la mariée pour qu'elles chantent ses louanges. A l'entrée de la maison une jeune fille vêtue d'un habit réservé à cette occasion mettait sur les ongles des jeunes filles qui entraient du henné, signe d'invitation. Le mode et la tonalité sont ceux de Ré (1er mode de la musique ecclésiastique byzantine) et le rythme est de 7/8 en trois mouvements ($\overset{\cdot}{\text{r}} \overset{\cdot}{\text{r}} \overset{\cdot}{\text{r}}$).

La musique des kalanda de l'Épiphanie (p. 357), dans le mode de Ré (ré=mi) et dans la tonalité de Mi⁹ (ré=mi), présente la particularité d'avoir une catalèxe au-dessus de la tonique (sol), et non sur la tonique, qui est le Re². Le chef du groupe des jeunes gens qui vont de maison en maison chanter les kalanda tient à la main une bûche avec laquelle il frappe sur la porte rythmiquement, pendant toute la durée de la chanson.

L'autre variante des kalanda (p. 358) est plus ancienne et est connue seulement des vieux. La mélodie est en Ré (mode et tonalité) et le rythme de 4/8 se divise en deux mouvements.

La dernière mélodie publiée (p. 359) est une chanson de marins, de Plomari. Jadis, on avait coutume, avant le départ d'un bateau, de faire délier la corde d'amarrage par une jeune vierge, afin d'assurer au bateau une bonne traversée. Le mode et la tonalité sont de Ré ($mi^2 = ré^2$). Le rythme est libre «ad libitum» et par conséquent l'indication donnée est approximative.

